

DÖVİZ CİNSİNDEN VE DÖVİZE ENDEKSLİ SÖZLEŞMELERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/51) ("**İstisnalar Tebliği**") Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenip 6 Ekim 2018 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanmış ve yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İstisnalar Tebliği, 13 Eylül 2018'de Resmî Gazete'de yayımlanıp aynı tarihte yürürlüğe giren 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ("**85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı**") ile 32 Sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında Karar'ın ("**32 Sayılı Karar**") 4. maddesine eklenen ve birçok sözleşme türündeki yükümlülüklerin döviz veya dövize endekli olarak belirlenmesini yasaklayan (g) bendinde¹ öngörülen istisnaları düzenlemektedir. İstisnalar Tebliği aynı zamanda, 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 32 Sayılı Karar'a eklenen ve 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı'nın yayımından itibaren 30 gün içinde (yani, 13 Ekim 2018 tarihine kadar) yükümlülükleri döviz veya dövize endekli olarak belirlenmesi yasaklanmış sözleşme türlerinin Türk Lirası olarak yeniden belirlenmesine ilişkin Geçici Madde 8'in uygulanması ile ilgili düzenlemeler de yapmaktadır.

İstisnalar Tebliği'nin düzenlemelerinin özetini aşağıda takdim ediyoruz. İstisnalar Tebliği'nin tam metnine [bu bağlantıdan](#) ulaşabilirsiniz.

1. Sözleşme Türleri

32 Sayılı Karar ve İstisnalar Tebliği uyarınca, Türkiye'de yerleşik kişilerin aralarında yapacakları sözleşmelerin döviz cinsinden veya dövize endekli olarak düzenlenebilmeleri ile ilgili esaslar aşağıdaki şekildedir:

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Yurt içinde yer alan gayrimenkullerin satışı	Döviz cinsinden veya dövize endekli yapılamaz.	<ul style="list-style-type: none">"Yurt içinde" tanımına serbest bölgeler dâhildir."Gayrimenkul" tanımına konut ve çatılı işyerleri dâhildir.
Yurt içinde yer alan gayrimenkullerin kiralanması	Döviz cinsinden veya dövize endekli yapılamaz.	<ul style="list-style-type: none">"Yurt içinde" tanımına serbest bölgeler dâhildir."Gayrimenkul" tanımına konut ve çatılı işyerleri dâhildir.

¹ "Türkiye'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarında menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dâhil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılmaz."

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
İş sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	<ul style="list-style-type: none">• Yurt dışında ifa edilecek sözleşmeler;• Türk vatandaşı olmayan Türkiye’de yerleşik kişilerin taraf olduğu iş sözleşmeleri; ve• Yurt dışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ve doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin taraf olduğu sözleşmeler, istisna edilmiştir.
Danışmanlık, aracılık ve taşımacılık dâhil hizmet sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	<ul style="list-style-type: none">• Türk vatandaşı olmayan kişilerin taraf oldukları hizmet sözleşmeleri;• İhracat, transit ticaret, ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri;• Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışında gerçekleştirecekleri faaliyetler kapsamında yapılan hizmet sözleşmeleri;• Türkiye’de yerleşik kişilerin, kendi aralarında akdedecekleri, Türkiye’de başlayıp yurt dışında sonlanan ve yurt dışında başlayıp Türkiye’de sonlanan elektronik haberleşme ile ilgili hizmet sözleşmeleri; ve• Yurt dışında yerleşik kişilerin Türkiye’de bulunan şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu ve doğrudan veya dolaylı olarak %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile serbest bölgedeki faaliyetleri kapsamında serbest bölgelerdeki şirketlerin iş ve hizmet sözleşmeleri, istisna edilmiştir.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Eser sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u> .	<ul style="list-style-type: none">16/12/1999 tarihli ve 4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilerin inşası, tamiri ve bakımına ilişkin eser sözleşmeleri istisna edilmiştir.
Menkul satış sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">İş makineleri dâhil taşıt satış sözleşmeleri istisna edilmiştir. Yani bunlar döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u>.
Menkul kiralama sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">İş makineleri dâhil taşıt kiralama sözleşmeleri istisna edilmiştir. Yani bunlar döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılamaz</u>.Ancak 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş iş makineleri dâhil taşıt kiralama sözleşmeleri yasaktan istisnadır. Yani bunlar, ilgili tarihten önce döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırıldıysa, bu şekilde kalabilirler.
Bilişim teknolojileri kapsamında yurt dışında üretilen yazılımlara ilişkin satış sözleşmeleri ile donanım ve yazılımlara ilişkin lisans ve hizmet sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
4490 sayılı Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu ile 491 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda tanımlanan gemilere ilişkin finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
32 Sayılı Karar'ın 17 ve 17/A maddeleri ² kapsamında yapılacak finansal kiralama (leasing) sözleşmeleri	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--

² Madde 17 yurt dışından temin edilen krediler, 17/A ise yurt içinden temin edilen krediler ile ilgilidir. Bkz. <https://hazine.gov.tr/File/Index?id=A7CA112D-E0CA-4DE9-89ED-722074421C2E>.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
Kamu kurum ve kuruluşları ile Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı şirketlerinin taraf olduğu sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">Sadece gayrimenkul satış ve gayrimenkul kiralama dışında kalan sözleşmeler bakımından mümkündür.
Kamu kurum ve kuruluşlarının taraf olduğu döviz cinsinden veya dövize endeksli ihaleler, sözleşmeler ve milletlerarası antlaşmaların ifası kapsamında yüklenicilerin üçüncü taraflarla akdedeceği sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">Sadece gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri dışında kalan sözleşmeler bakımından mümkündür.
Hazine ve Maliye Bakanlığının 28/3/2002 tarihli ve 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun kapsamında gerçekleştirdiği işlemlerle ilgili olarak bankaların taraf olduğu sözleşmeler	Döviz cinsinden veya dövize endeksli <u>yapılabilir</u> .	--
6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu kanuna dayalı olarak yapılan düzenlemeler çerçevesinde sermaye piyasası araçlarının (yabancı sermaye piyasası araçları ve depo sertifikaları ile yabancı yatırım fonu payları da dâhil olmak üzere) döviz cinsinden oluşturulması, ihracı, alım satımı ve yapılan işlemlere ilişkin yükümlülükler	Döviz cinsinden <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">32 Sayılı Karar hükümleri saklı kalmak kaydıyla döviz cinsinden ve dövize endeksli olarak belirlenebilmeleri mümkündür.
Türkiye’de yerleşik yolcu, yük veya posta taşıma faaliyetinde bulunan ticari havayolu işletmeleri, hava taşıma araçlarına, motorlarına ve bunların aksam ve parçalarına yönelik teknik bakım hizmeti veren şirketler, sivil havacılık mevzuatı kapsamında havalimanlarında yer hizmetleri yapmak üzere çalışma ruhsatı alan veya yetkilendirilen kamu ya da özel hukuk tüzel kişiliği statüsündeki kuruluşlar ile söz	Döviz cinsinden <u>yapılabilir</u> .	<ul style="list-style-type: none">Sadece gayrimenkul satış, gayrimenkul kiralama ve iş sözleşmeleri haricindeki sözleşmeler bakımından mümkündür.

TURUNÇ

Sözleşme Türü	Genel Kural	İstisnalar/Notlar
konusu kuruluşların kurdukları işletme ve şirketler ile doğrudan veya dolaylı olarak sermayelerinde en az %50 hisse oranına sahip olduğu ortaklıkların Türkiye’de yerleşik kişilerle yapacakları sözleşmeler		

2. Kapsam ve Yorum

Kapsam

- Genel kural olarak, döviz cinsinden veya dövize endekli kararlaştırılması yasaklanmış sözleşmelerin hem sözleşme bedelleri hem de sözleşmeden kaynaklanan “diğer ödeme yükümlülükleri” yasağın kapsamındadır.
- Uluslararası piyasalarda fiyatı döviz cinsinden belirlenen kıymetli madenlere ve/veya emtiaya endekslenen ve/veya dolaylı olarak dövize endekslenen sözleşmeler de “dövize endekli sözleşme” olarak değerlendirilecektir.
- Döviz cinsinden veya dövize endekli olarak yapılması yasaklanmış sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin de döviz cinsinden veya dövize endekli olarak belirlenmesi mümkün olmayacaktır.
- İstisnalar Tebliği ile istisna kapsamına alınan ancak 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı’nın yürürlüğe girdiği 13 Eylül 2018 tarihinden önce akdedilmiş bulunan sözleşmeler de ilgili istisna kapsamında değerlendirilecektir.

Türkiye’de Yerleşik Olma

Genel kural olarak döviz ve dövize endeksi sözleşme yapma kısıtlamaları “Türkiye’de yerleşik kişilerin kendi aralarında akdedecekleri” sözleşmeler bakımından geçerlidir. Yani, yine genel kural olarak Türkiye’de yerleşik kişilerin Türkiye’de yerleşik olmayan kişiler ile yapacakları sözleşmeler ilgili düzenlemelerin kapsamı dışındadır. Ancak, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurt dışındaki şube, temsilcilik, ofis, irtibat bürosu, işlettiği veya yönettiği fonlar, %50 ve üzerinde pay sahipliklerinin bulunduğu şirketler ile doğrudan ya da dolaylı olarak sahipliklerinde bulunan şirketler de Türkiye’de yerleşik olarak değerlendirilecektir.

3. Türk Lirası Olarak Yeniden Düzenleme

- Sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endekli olarak kararlaştırılması yasak olan sözleşmelerde yer alan döviz ve dövize endekli bedellerin 13 Ekim 2018 tarihine kadar Türk parası olarak yeniden belirlenmesi zorunludur. Yeniden belirlemede taraflar mutabık kalamazsa döviz cinsinden veya dövize endekli olarak belirlenen bedeller “2 Ocak 2018 tarihinde belirlenen gösterge niteliğindeki Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası efektif satış kuru kullanılarak hesaplanan Türk parası cinsinden karşılığının 2 Ocak 2018 tarihinden bedellerin yeniden belirlendiği

TURUNÇ

tarihe kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması” ile Türk Lirası’na çevrilecektir.

- 13 Ekim 2018 tarihinden önce akdedilen konut ve çatılı işyeri kira sözleşmelerinde döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenen bedeller iki (2) yıllık süre için bir önceki paragrafta açıklanan esaslara göre Türk Lirası üzerinden belirlenecektir.³ Bununla beraber:
 - ❖ Türk Lirası olarak yeniden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonundan itibaren bir (1) yıl geçerli olmak üzere, taraflar Türk Lirası olarak yeniden belirlemede mutabakata varamazsa, Türk Lirası kira bedeli, belirleme tarihinden belirlemenin yapıldığı kira yılının sonuna kadar Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği tüketici fiyat endeksi (“TÜFE”) aylık değişim oranları esas alınarak artırılması yoluyla belirlenecektir.
 - ❖ Bir sonraki kira yılına ilişkin Türk Lirası kira bedeli üzerinde tarafların mutabakata varamaması halindeyse, sonraki yıl kira bedeli, önceki kira yılında geçerli olan kira bedelinin TÜFE aylık değişim oranlarına göre artırılması yoluyla belirlenecektir. Bu şekilde belirlenen Türk Lirası cinsinden kira bedeli, yukarıda bahsi geçen iki (2) yıllık sürenin sonuna kadar geçerli olacaktır.
 - ❖ Yukarıda açıklanan esaslar döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılması mümkün olmayan ancak tahsili yapılmış veya gecikmiş alacaklar bakımından uygulanmayacaktır.
- İstisnalar Tebliği ile istisna tanınmış tarafların, taraf olduğu sözleşmelerde (1) tarafların mutabakatıyla yeni yapılacak sözleşmelerin Türk Lirası üzerinden yapılmasını veya (2) mevcut (yani, 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı’ndan önce akdedilmiş) döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşmelerde yer alan bedellerin 85 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca Türk Lirası üzerinden yeniden kararlaştırılmasını talep etmeleri durumunda sözleşmelerde yer alan bedeller Türk Lirası olarak kararlaştırılacaktır.

Yukarıda anılan hususlar, ilgili konunun genel bir değerlendirmesidir ve hukuki mütalaa niteliğinde değildir. Her türlü şirket faaliyeti mevcut durum ayrıca incelenerek ve kendi özellikleri çerçevesinde değerlendirilmeli, hukuki yapı buna göre tertip edilmelidir.

Konuyla ilgili sorularınıza Dr. Esin Çamlıbel (ecamlibel@turunc.av.tr) memnuniyetle cevap verecektir.

³ Bahsi geçen iki (2) sene sonunda, yukarıdaki tabloda açıklanan döviz cinsinden veya dövize endeksli sözleşme yapma yasağı devam edecektir. İki (2) yıl atfı sadece halihazırda döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenen sözleşmelerin ilk iki (2) kira yılı boyunca Türk Lirası’na çevrilmesinde kullanılacak esaslar bakımından geçerlidir.